

A Gripen-ügy

PUBLICISZTIKA - LI. évfolyam 49. szám, 2007. december 7.

A svéd Saab 1996-ban kezdte a Gripen vadászrepülőök sorozatgyártását, de az értékesítést az angol BAe hadicégre bízták, amelyik kiterjedt nemzetközi ügynöki hálózattal rendelkezik. Az ügynökök minden eladás után legális jutalékot kapnak, de már korábban felvetődött a gyanú, hogy a BAe évtizedek óta kenőpénzeket is átutal egyes országok politikusainak egy kizárólag erre a célra létrehozott, titkos offshore számlahálózat segítségével. Legjelentősebb fegyvervásárlójuk Szaúd-Arábia, állítólag ide jutott a legtöbb kenőpénz is. A BAe nem tagadja az átutalásokat, de szerintük azok legális jutalékok és szakértői díjazások voltak, azokon kifogásolnivalót nem lehet találni.

Mivel a BAe amerikai leányvállalatokkal is rendelkezik, 2002-től be kell tartaniuk a szigorú amerikai Sarbanes-Oxley könyvelési és a Foreign Corrupt Practices Act (FCPA) korrupcióra vonatkozó előírásait. (Erről lásd: Lázár György: Offshore, ÉS, 2007/18.) Miután az amerikaiak kiderítették, hogy a BAe pénzáttalásai követhetetlenek, az adóhivatal (IRS) és a titkosszolgálat (CIA) is vizsgálódni kezdett. (Offshore-visszaélésekért Amerikában a vállalat vezetői börtönbüntetést kaphatnak, de akár az egész céget is bezárhatják.)

Már 2002-ben követelte az akkori amerikai kereskedelmi államtitkár, E. Anthony Wayne angol kollégájától, Kevin Tebbittől a BAe-pénzáttalások azonnali kivizsgálását. Tanzánia, Chile, Szaúd-Arábia és Románia is vizsgálódni kezdett, és 2006-ban Angliában letartóztatták Barry George angol üzletembert és román feleségét, akik ügynökként működtek közre két angol hadihajó romániai eladásában. Hivatalosan négyszázmillió forintnyi jutalékot kaptak, de közreműködésükkel a BAe állítólag még további hárommilliárd forntnak megfelelő összeget is átutalt Nastase miniszterelnök kormányának. (Nastase ellen más ügyekben is korrupciós vizsgálatok folynak.) Az ügy pikantériája, hogy a BAe jelentős összeget adományozott a Margarita hercegnő és Mihály román király Svájcban élő lánya által vezetett jótékonyági szervezetnek is, és állítólag tízmillió dollárt kaptak az eladás érdekében fáradozó Hohenzollern román királyi család tagjai is. Margarita egyébként Gordon Brown jelenlegi angol miniszterelnök barátnője volt egyetemi éve alatt.

A magyarországi Gripen-eladások kulcsszereplője egy angol katonatiszt, Timothy Landon, aki Kanadában született. Az angol elitakadémián, a Sanhurstön végzett, ahol legjobb barátja az ománi szultán, Taimur egyetlen fia, Qaboos volt. A két jó barát 1970-ben vértelen puccsal eltávolította a szultánt az olajban gazdag, piciny ország éléről. Még harmincévesek sem voltak, amikor Qaboos lett Omán új szultánja, Landon pedig nemzetvédelmi tanácsadója. Fehér szultánnak becézték, mert az ománi hadsereg felfegyverzéséhez hatalmas mennyiség BAe-fegyvert közvetített, az eladásokat egy svájci illetőségű, de Panamában bejegyzett cégen (Valurex) keresztül intézte.

1977-ben Landon feleségül vette gróf Esterházy Katalint, és ezzel voltaképp bekerült a Habsburg-házba. Annyi Habsburg-rokonnal büszkélkedhetett, hogy viccesen, angol szójátékkal, Mr. Perhapsburgnak nevezte magát. Figyelme hamarosan a közép-európai fegyvereladásokra terelődött, de a Habsburgok is felfedezték Ománt. Habsburg György - a Magyar Vöröskereszt jelenlegi elnöke - is Ománban dolgozott, mielőtt Magyarországra költözött volna.

A Guardian című brit lap szerint a Valurex szerződtette gróf Alfons Mensdorff-Pouilly osztrák nemest a BAe közép-európai fegyvereladásainak istápolására. A gróf azért volt különösen alkalmas erre a feladatra, mert felesége, Maria Rauch-Kallat befolyásos osztrák politikus volt, környezetvédelmi, későbbi egészségügyi miniszter. Ráadásul Mensdorff-Pouilly beszél magyarul is, édesanyja, gróf Erdődy Ilona pedig Landon feleségének az unokatestvére.

Mensdorff-Pouilly már 1995-ben éles helyzetben találta magát, amikor 36 darab BAe-harci helikopter eladásáért lobbizott, amiért két százalék jutalékot utaltak volna át az osztrák Néppártnak és a Szociáldemokrata Pártnak (Independent, 1995. február 2., http://findarticles.com/p/articles/mi_qn4158/is_19950202/ai_n13964725).

Néhány osztrák politikus le is mondott, amikor egy kompromittáló hangfelvétel nyilvánosságra került, de Mensdorff-Pouilly megúszta az ügyet. Felesége, Rauch-Kallat akkor került az újságok címlapjára, amikor 2004-ben delegációt vezetett I. Károly utolsó magyar király, Habsburg Ottó édesapja vatikáni boldoggá avatásához.

A magyar Gripen-eladások sikerén Mensdorff-Pouilly állítólag nyolcmillió dollárt (1500 millió forintot) keresett (Defence News, 2007. június 18., [az AFP is jelentette] <http://www.defensenews.com/story.php?F=2842066&C=europe>).

A gróf ausztriai, magyarországi (Zala megyei) birtokain kívül nemrég Skóciában is birtokot vásárolt. A Valurexszel való kapcsolatát ma már nehéz lesz kibogozni, ugyanis Landon idén nyáron Angliában elhunyt. Ausztriában már vizsgálják az osztrák-magyar gróf ügyeit; az amerikaiak is éppen a napokban kapták meg Svájcban a BAe titkos svájci számláinak dokumentációját. Hamarosan kiderülhet az is, hogy tényleg utaltak-e Svájcban kenőpénzeket magyar politikusoknak, pártoknak vagy érdekeltségeikhez tartozó offshore-cégeknek.

Talán nem lenne elhamarkodott egy hivatalos magyar vizsgálat sem ez ügyben, mert igencsak kínos lenne, ha a hatóságok a Gripen-ügy fejleményeiről legközelebb is csak a The New York Timesből értesülnének.

*(A BAe korrupciós vizsgálat részletei a Guardian díjnyertes cikksorozatában olvashatóak:
<http://www.guardian.co.uk/baefiles>)*